

Nr 964

Av herr Nilsson i Kalmar m. fl., om införande av etablerings- och investeringskontroll.

(Lika lydande med motion nr 823 i Första kammaren)

I vårt samhälle fortgår en snabb strukturomvandling där företag läggs ned, nya större enheter byggs upp genom sammanslagningar av företag, gamla företag byggs ut och blir större, nya företag byggs ut på nya orter och så vidare. Det pågår också en stark koncentration till de så kallade storstadsområdena, medan vissa andra orter/områden har det mycket besvärligt med sysselsättningen; det senare gäller i huvudsak Norrland.

När ett företag läggs ned kan det i vissa fall innebära ekonomisk katastrof för det berörda samhället och dess innevånare — det kan bli fråga om nedläggning av hela samhället.

Ett företag kan etablera sig var som helst i landet där det av olika anledningar finner det fördelaktigt med hänsyn till sina egna subjektiva uppfattningar. Det är sedan samhällets sak att komplettera genom att skaffa fram alla de servicenyttigheter, som människorna vid denna industri fordrar, t. ex. bostäder, vatten, avlopp, elkraft, butiker, skolor. Företaget påtar sig i detta sammanhang oftast inte något ansvar av ekonomisk art, snarare är det i stället så att man bara ställer krav på samhället. Vid en eventuell nedläggning tar man inte heller något som helst ansvar för det samhälle man lämnar efter sig, men som man varit med om att i ett tidigare skede kräva. Av erfarenhet vet man att samhällets kostnader i dessa investeringar är av samma storleksordning som företagsinvesteringarna per anställd, ibland till och med större.

Detta är ett orimligt förhållande.

Företagen och samhället måste av naturliga skäl vara integrerande delar, vilka har som uppgift att skapa arbete och tillfredsställa andra behov för de människor som bor i samhället. Ett samhälles resurser är också begränsade och för den skull måste alla investeringar värderas i förhållande till varandra och komma till utförande alltefter prioriteringen i denna behovsprövning. Detta blir så mycket viktigare i och med att den nu pågående koncentrationen genomföres. Företagen blir större och större och investeringarna per företag/objekt blir också i motsvarande mån större. Det är inte alls säkert med hänsyn till nämnd prioritering att de rätta objekten kommer till utförande, eftersom ingen översiktlig prioritering sker. I denna priori-

tering skall inte bara samhällsbyggandet beaktas utan här bör även invägas behovet och önskvärldheten av just den tillverkning det är fråga om.

Vi har i dag ett behov av att dämpa koncentrationen i de stora tätorterna/storstadsområdena och få till stånd en etablering av sysselsättningstillfällen i vissa glesbygdsområdens tätorter. Med de åtgärder som hittills vidtagits genom samhällets försorg i form av bidrag och lån har man nått en bit på vägen, men dessa former torde vara otillräckliga på sikt.

På grund av bl. a. dessa skäl bör samhället ges möjligheter att påverka all etablering och investering här i landet så att en samordning kan ske på alla dessa områden samt få en rimlig ansvarsfördelning mellan privata företag och samhället. Genom det utförda insamlandet av olika data och genom kommunala planeringar, länsplaneringen och den fysiska riksplaneringen borde detta vara möjligt att genomföra på ett smidigt sätt.

Av olika skäl är det omöjligt att kontrollera alla investeringar oavsett storlek, och därför får en lämplig gräns utrönas då kontroll skall ske. Härvid bör också finnas en gräns för investeringar under en viss tidsperiod. Däremot bör all nyetablering anmälas och kontrolleras.

Vilka styrningsmedel som skall användas bör utredas. Tänkbara vägar härför är bl. a. tillstånd, förbud, investeringsavgifter i vissa områden och statliga lån/bidrag i andra. Önskvärt är vidare att utreda ett företags ekonomiska ansvar i förhållande till samhällsutbyggnaden vid investering och etablering.

Avsikten med ovan nämnd kontroll och styrning är ej att för mycket syssla med smådetaljer, utan det bör avse endast de stora linjerna.

Med stöd av det anförda föreslås härmed,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär tillsättandet av en utredning med uppgift att utreda och framlägga förslag till införandet av etablerings- och investeringskontroll i landet.

Stockholm den 19 januari 1970

Bernt Nilsson (s)

i Kalmar

Sven Lindberg (s)

Gertrud Sigurdson (s)

Lars-Ingvär Sörenson (s)

Birger Rosqvist (s)

Eric W. Johanson (s)

i Västervik

Karl-Erik Häll (s)

Bernt Ekvall (s)